

Wybrane instrumenty wsparcia realizowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w dobie pandemii Covid-19

Selected support instruments realised by the Social Insurance Institution during the Covid-19 pandemic

ARKADIUSZ GROBERSKI, DOMINIK JARUGA

SZYMON KASPROWSKI (ORCID: 0000-0002-4146-195X)

AGNIESZKA KIELBOWICZ-DZIWIŁSKA (ORCID: 0009-0003-1474-4721)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych/Social Insurance Institution*

e-mail: arkadiusz.groberski@zus.pl; dominik.jaruga@zus.pl;

szymon.kasprowski@zus.pl; agnieszka.kielbowicz-dziwulska@zus.pl

Summary: The aim of the article is to present selected support instruments implemented by the Social Insurance Institution during the Covid-19 pandemic: widespread use of periodic exemption from the obligation to pay social security contributions and a payment of standstill allowance for self-employed persons. Various aspects of this support were presented, as well as results of a research on the consequent functioning of entities that received such help. The results of this study are unique, because they try to answer the question about the effectiveness of the protective measures taken by the state during the Covid-19 pandemic.

Key words: support instruments, Covid-19 pandemic, exemption from social security contributions, standstill allowance, Social Insurance Institution

Streszczenie: Celem tekstu jest przedstawienie wybranych instrumentów wsparcia realizowanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w pandemii Covid-19: szeroko stosowanego okresowego zwolnienia z obowiązku opłacania składek oraz wypłata świadczeń postojowych dla osób prowadzących działalność. Zaprezentowano różne aspekty tego wsparcia oraz wyniki badania w zakresie dalszego funkcjonowania podmiotów, które otrzymały taką pomoc. Wyniki tego badania mają charakter unikatowy, bowiem stanowią próbę odpowiedzi na pytanie dotyczące efektywności podjętych przez państwo działań osłonowych w okresie pandemii Covid-19.

Słowa kluczowe: instrumenty wsparcia, pandemia Covid-19, zwolnienie z opłacania składek, świadczenie postojowe, Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Wprowadzenie

W obliczu kryzysu spowodowanego wirusem SARS-CoV-2 wywołującym chorobę Covid-19 w wielu krajach konieczne stało się wprowadzenie działań osłonowych w celu łagodzenia jego skutków. W Polsce stan epidemii również spowodował ograniczenia w wielu sferach działalności, w szczególności w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej¹.

Podjęmowane przez władze publiczne działania prewencyjne, minimalizujące rozprzestrzenianie się Covid-19, obejmowały m.in. kwarantannę osób mających kontakt z zakażonymi, zamykanie placówek czy też odwoływanie wydarzeń i imprez masowych. Prowadziło to do ograniczania możliwości funkcjonowania podmiotów gospodarczych, czego skutkiem były zmniejszone możliwości produkcyjne czy świadczenia usług.

* ul. Szamocka 3, 5, 01-748 Warszawa, tel. +48 22 560 16 00

¹ Szerzej na temat wprowadzonego w Polsce 20 marca 2020 r. stanu epidemii patrz Maciej Borski, „Uwagi ogólne”, w: *Tarcza antykryzysowa 1.0–3.0. Szczególne rozwiązania w prawie pracy, prawie urzędniczym i prawie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, red. Krzysztof Wojciech Baran (Warszawa: Wolters Kluwer Polska SA, 2020), 24.

W takiej sytuacji pomoc publiczna stała się nieocenionym wsparciem dla przedsiębiorców. Wsparcie państwa w formie pakietu ustaw (tzw. tarcz antykryzysowych) miało na celu zmniejszenie obciążeń dla pracodawców i obywateli, ochronę miejsc pracy, zapewnienie bezpieczeństwa finansowego i zdrowotnego obywateli, solidarne rozłożenie kosztów gospodarczych epidemii między państwo, sektor bankowy, pracodawców i pracowników².

Zakład Ubezpieczeń Społecznych był jedną z głównych instytucji udzielających pomocy w ramach wsparcia państwa na rzecz przedsiębiorstw dotkniętych kryzysem. Pomoc realizowana była na podstawie przepisów prawa, tj. ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej ustawa o Covid-19)³. Celem regulacji, poza wprowadzeniem wielu szczególnych rozwiązań umożliwiających podejmowanie działań minimalizujących zagrożenie dla zdrowia publicznego, w aspekcie ekonomicznym było także wprowadzenie rozwiązań przeciwdziałających negatywnym skutkom gospodarczym.

Jak wynika z uzasadnienia ustawy, konieczne stało się opracowanie pakietu osłonowego dla firm, zapobiegającego zwłaszcza utracie płynności w ramach prowadzonych przez nie działalności⁴. Wśród działań i instrumentów pomocowych realizowanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych należy wymienić wypłatę dodatkowego zasiłku opiekuńczego, świadczeń postojowych czy dodatku solidarnościowego oraz zwolnienie z obowiązku opłacania składek, odroczenie terminu płatności składek i rozłożenie zaległości składowej na raty.

Celem artykułu jest przedstawienie wybranych aspektów związanych z dwoma głównymi instrumentami pomocy, jakim było udzielanie zwolnienia z obowiązku opłacania składek oraz wypłata świadczeń postojowych dla osób prowadzących działalność. W tekście zaprezentowano informacje dotyczące warunków uzyskania przez uprawnione podmioty zwolnień z obowiązku opłacania składek i świadczeń postojowych dla osób prowadzących działalność oraz o wielkości udzielonej pomocy w tym zakresie.

Przedstawiono również wyniki badania w zakresie dalszego funkcjonowania podmiotów, które otrzymały taką pomoc. W badaniu uwzględniono informacje o liczbie wyrejestrowań z ubezpieczeń podmiotów w okresie do grudnia 2022 r., bez odniesienia do jego przyczyny. Wyniki tego badania mają charakter unikatowy, bowiem stanowią odpowiedź na pytanie, jaka była trwałość działalności podmiotów korzystających z pomocy. Mogą one również stanowić punkt wyjścia dla dalszych badań.

Zwolnienie z obowiązku opłacania składek – zagadnienia podstawowe w zakresie warunków uzyskania

Zwolnienie z obowiązku opłacania składek dotyczyło składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych⁵.

W początkowym okresie wprowadzenia obostrzeń na terenie Polski w związku z epidemią Covid-19, na podstawie art. 31zo ust. 1–7 ustawy o Covid-19, zwolnienie z obowiązku opłacania składek za okres od marca do maja 2020 r. przysługiwało płatnikom zgłaszającym

² Gertruda Uścińska, „Finansowanie systemu ubezpieczeń społecznych w kontekście wyzwań rynku pracy i zmian demograficznych”, w: *Wybrane zagadnienia współczesnej polityki społecznej – między nauką a praktyką*, red. Elżbieta Bojanowska, Gertruda Uścińska (Warszawa: IPISS, 2021), 33.

³ Dz.U. 2021, poz. 2095, z późn. zm.

⁴ Druk nr 299 – Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, dostęp 3.06.2023, www.sejm.gov.pl.

⁵ Mariusz Pigulski, Bogdan Majkowski, Maciej Karpiński, Michał Culepa, Mariusz Kusion, Sławomir Liżewski, *Płace w firmie 2020* (Warszawa: Wiedza i Praktyka sp. z o.o., 2020), 18.

do ubezpieczenia mniej niż 50 ubezpieczonych⁶. Zwolnienie to przysługiwało również osobom wykonującym działalność gospodarczą oraz osobom duchownym⁷. Szeroki krąg adresatów pomocy wynikał z faktu, że w tym okresie skala wprowadzonych ograniczeń, które wpływały negatywnie na możliwość wykonywania działalności gospodarczej, była największa.

Kolejne zmiany przepisów ustawy o Covid-19 w ramach tzw. tarczy antykryzysowej określały następne warunki, jakie należało spełnić, aby otrzymać dalsze zwolnienia. Częściowe luzowanie wprowadzonych obostrzeń w zakresie przemieszczania się, czy wykonywania działalności, pozwoliło na adresowanie pomocy do konkretnych podmiotów odczuwających negatywne skutki epidemii. Na podstawie określeń przyznawanych uprawnień można wyróżnić zwolnienie za okres:

- od lipca do września 2020 r., które przysługiwało płatnikom składek z sektora turystycznego, hotelarskiego, organizacji i obsługi targów, konferencji, wystaw, transportu, produkcji telewizyjnych, architektury, edukacji (sportowej, artystycznej), działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją⁸, a także osobom świadczącym usługi na rzecz muzeów oraz prowadzącym muzeum⁹, jeśli rodzaj przeważającej działalności na dzień złożenia wniosku oznaczony był wskazanym w przepisach kodem PKD¹⁰;

- do listopada 2020 r., którego adresatem były w przeważającej mierze podmioty zajmujące się handlem detalicznym, edukacją, turystyką, taksówkarze, a także prowadzący działalność w sektorze gastronomicznym oraz producenci filmowi. Warunkiem uzyskania zwolnienia było prowadzenie przeważającej działalności gospodarczej oznaczonej uprawniającym kodem PKD na dzień 30 września 2020 r.¹¹;
- od listopada 2020 r. do marca 2021 r., które dotyczyło płatników składek prowadzących na dzień 30 września 2020 r. działalność w zakresie sprzedaży środków spożywczych, papierniczych i piśmienniczych na rzecz uczniów, słuchaczy lub wychowanków na terenie jednostek systemu oświaty¹²;
- od grudnia 2020 r. do kwietnia 2021 r., które przysługiwało płatnikom składek prowadzącym na dzień 30 listopada 2020 r. lub 31 marca 2021 r. przeważającą działalność gospodarczą oznaczoną uprawniającym kodem PKD na podstawie § 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 stycznia 2021 r. w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii Covid-19¹³ (grudzień 2020 r. i styczeń 2021 r.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 lutego 2021 r. w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii Covid-19¹⁴ (grudzień 2020 r. – kwiecień 2021 r.)¹⁵.

⁶ Płatnikom zatrudniającym od 1 do 9 ubezpieczonych przysługiwało zwolnienie w wysokości 100% łącznej kwoty należności z tytułu składek wykazanych w deklaracji rozliczeniowej złożonej za dany miesiąc, płatnikom zatrudniającym od 10 do 49 ubezpieczonych w wysokości 50% (do liczby tej nie byli wliczani pracownicy młodociani oraz duchowni). Katarzyna Jaworska, „Rozdział 4. Przepisy przejściowe i końcowe”, w: *Tarcza antykryzysowa 1.0–3.0. Szczególne rozwiązania w prawie pracy, prawie urzędniczym i prawie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, red. Krzysztof Wojciech Baran (Warszawa: Wolters Kluwer Polska SA, 2020), 393; Adam Bartosiewicz, *Tarcza antykryzysowa. Szczególne rozwiązania w prawie podatkowym, rozliczeniach ZUS i wybranych aspektach prawa pracy związane z Covid-19* (Warszawa: Wolters Kluwer Polska, 2020), 86 i nast. Wyjątek stanowiły spółdzielnie socjalne, którym zwolnienie przysługiwało w wysokości 100%. Na temat zwolnienia ze składek spółdzielni zob. Katarzyna Jaworska, „Rozdział 4. Przepisy przejściowe i końcowe”, w: *Tarcza antykryzysowa 1.0–4.0. Ustawa o dodatku solidarnościowym i inne regulacje. Szczególne rozwiązania w prawie pracy, prawie urzędniczym i prawie ubezpieczeń społecznych związane z Covid-19. Komentarz*, red. Krzysztof Wojciech Baran (Warszawa: Wolters Kluwer Polska, 2020), 514.

⁷ Wniosek o symbolu RDZ.

⁸ Wniosek o symbolu RDZ-B.

⁹ Wniosek o symbolu RDZ-M.

¹⁰ Art. 31zo ust. 8 ustawy o Covid-19.

¹¹ Art. 31zo ust. 10 ustawy o Covid-19, wniosek o symbolu RDZ-B6.

¹² Art. 31zo ust. 12, wniosek o symbolu RDZ-SK.

¹³ Dz.U. 2021, poz. 152, dalej rozporządzenie z dnia 19 stycznia 2021 r.

¹⁴ Dz.U. 2021, poz. 371, z późn. zm., dalej rozporządzenie z dnia 26 lutego 2021 r.

¹⁵ Wniosek o symbolu RDZ-B7.

Liczba pozytywnie rozpatrzonych wniosków o zwolnienie z obowiązku opłacenia składek za okres od marca 2020 r. do grudnia 2021 r. przekazana do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wyniosła ponad 2,25 mln.

Skala udzielonej pomocy w postaci zwolnień z opłacania składek

Zwolnienie z obowiązku opłacania składek otrzymało 1,72 mln płatników składek. W odniesieniu do liczby aktywnych płatników składek, która wynosiła 2,2 mln¹⁶, stanowi to 78% wszystkich aktywnych płatników. Łączna kwota umorzonych składek wyniosła prawie 14,5 mld zł. Rozkład wysokości umorzeń za poszczególne miesiące prezentuje wykres 1.

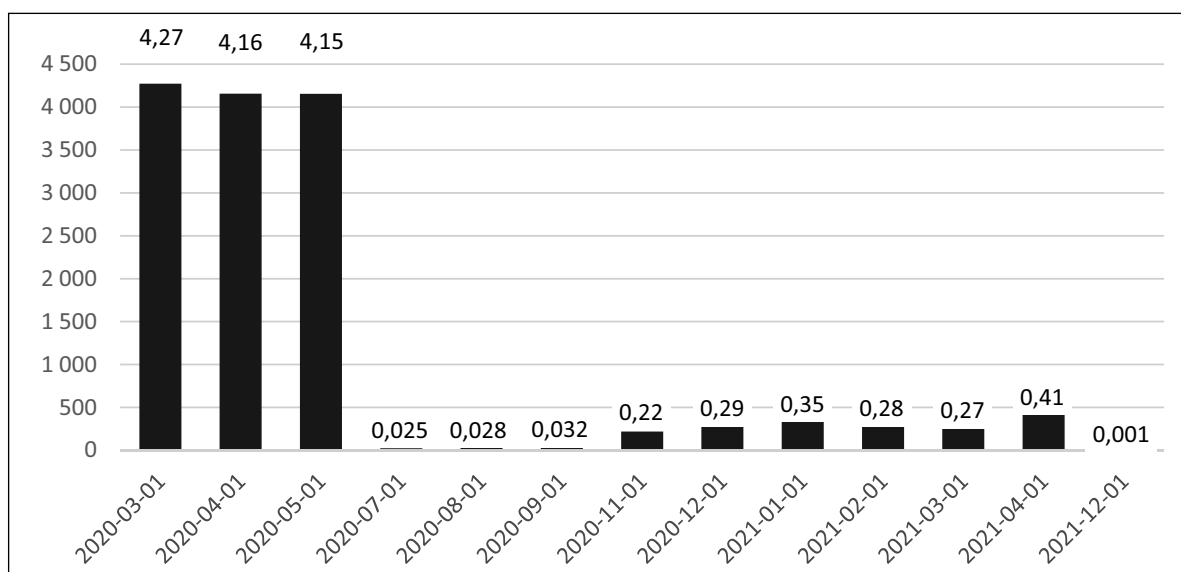
Największa kwota umorzonych składek przypada na okres od marca do maja 2020 r. i wynosi prawie 12,6 mld zł. Stanowi to prawie 87% wszystkich umorzonych składek za lata 2020–2021. Dokonując analizy liczby poszczególnych rodzajów składanych wniosków, można stwierdzić, że ponad 77,5% stanowiły wnioski o symbolu RDZ (ponad 1,7 mln wniosków). Rozkład liczby poszczególnych

rodzajów wniosków wraz z informacją o wysokości umorzonych składek przedstawia wykres 2.

Największa liczba wniosków RDZ wynika z faktu, że były to wnioski składane w pierwszym etapie kierowanej pomocy do przedsiębiorców w postaci zwolnień ze składek. Jednak, jak wynika z wykresu 2, ważne znaczenie miał również strumień pomocy dotyczący poszczególnych branż, które odczuwały negatywne skutki wprowadzonych obostrzeń w postaci ograniczeń w możliwości prowadzenia działalności gospodarczej. Takich wniosków złożono prawie 0,5 mln i dotyczyły one kwoty prawie 2 mld zł umorzonych składek.

Jednym z podstawowych kryteriów, jakie przyjęto w celu charakterystyki podmiotów, które uzyskiwały zwolnienie z obowiązku opłacania składek, to rodzaj płatnika składek, który został zadeklarowany na przekazanym do ZUS wniosku. Przeprowadzone analizy wskazują, że największą grupę stanowiły osoby prowadzące pozarolniczą działalność opłacające składki wyłącznie za siebie (916,4 tys.). Umorzenia dla tej grupy stanowiły 47,7% ogółu płatników składek. Wyniki analiz w tym zakresie prezentuje wykres 3.

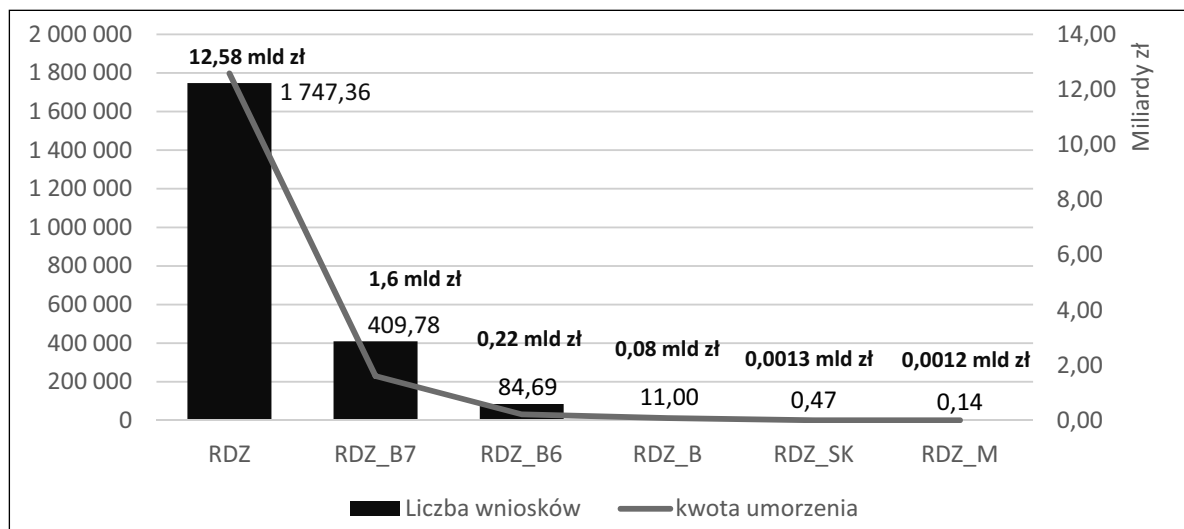
Wykres 1. Kwota zwolnień z obowiązku opłacania składek w podziale na miesiąc umorzenia za okres od marca 2020 r. do grudnia 2021 r., w mld zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

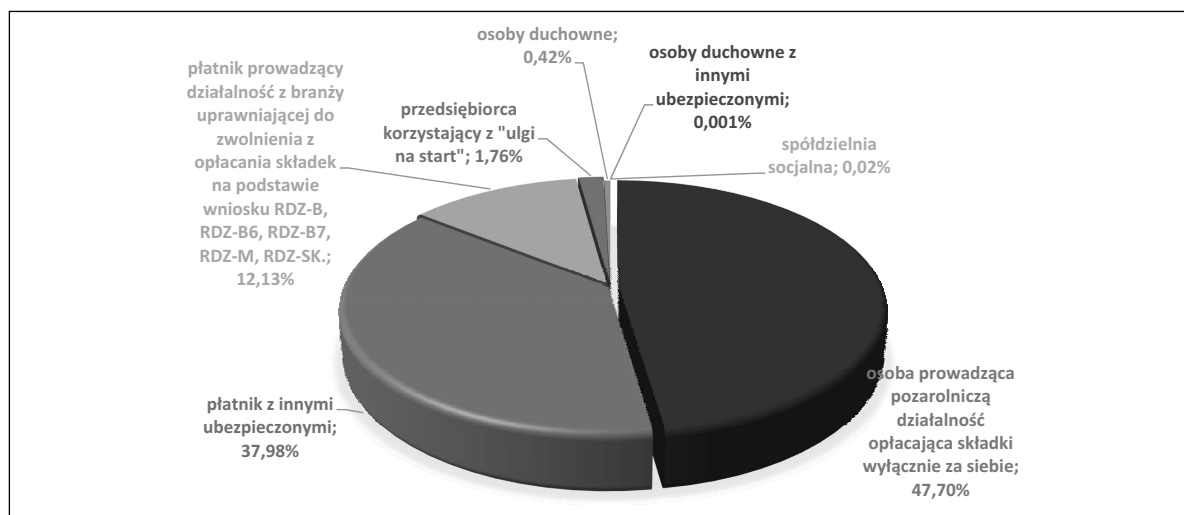
¹⁶ Aktywni płatnicy składek w ubezpieczeniach emerytalnym i rentowych według stanu na 31 grudnia 2021 r., Portal statystyczny ZUS, dostęp 17.05.2023, www.psz.zus.pl/kategorie/platnicy-skladek/ubezpieczenia-emerytalne-i-rentowe.

Wykres 2. Liczba złożonych wniosków (w tys.) i kwota umorzenia ze składek (w mld zł) w podziale na typ wniosku za okres od marca 2020 r. do grudnia 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Wykres 3. Płatnicy składek zwolnieni z obowiązku opłacania składek za okres od marca 2020 r. do grudnia 2021 r. w podziale według rodzaju płatnika wskazanego we wniosku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Płatnicy składek, którzy zgłaszali innych ubezpieczonych, stanowili grupę prawie 40% w strukturze podmiotów z umorzonymi składkami. Największą grupę stanowiły podmioty zgłaszające do ubezpieczeń nie więcej niż 9 ubezpieczonych (1,58 mln)¹⁷.

Najwięcej płatników składek zwolnionych z obowiązku opłacania składek przez ZUS znajdowało się w województwie mazowieckim – 16,51%, a najmniej w województwie

opolskim – 2,13%¹⁸. Wyniki analiz z uwzględnieniem łącznej kwoty umorzonych składek w podziale na poszczególne województwa zawarto w tabeli 1.

Dane tabeli 1 wskazują, że w województwie mazowieckim kwota zwolnień z opłacania składek była najwyższa, wynosząc 2,59 mld zł. Natomiast drugim co do wartości udzielonej pomocy w tej formie było województwo śląskie, gdzie kwota umorzeń wyniosła

¹⁷ Analizę w tym zakresie przeprowadzono na podstawie danych wykazanych w ZUS DRA listopadzie 2020 r., a w przypadku braku deklaracji rozliczeniowej w tym okresie w listopadzie 2019 r.

¹⁸ Podział na województwa przeprowadzono na podstawie właściwości miejscowej oddziału ZUS dla płatnika składek.

Tabela 1. *Liczba wniosków o zwolnienie z obowiązku opłacania składek, kwota umorzonych składek za okres od marca 2020 r. do grudnia 2021 r., liczba płatników składek zwolnionych z obowiązku opłacania składek oraz liczba aktywnych płatników składek według województw*

Województwo	Liczba wniosków w tys.	Kwota umorzonych składek w mld zł	Liczba płatników składek zwolnionych z obowiązku opłacania składek w tys.	Liczba aktywnych płatników składek w tys.*	Udział płatników składek zwolnionych z obowiązku opłacania składek względem aktywnych płatników składek w %
Dolnośląskie	175,4	1,09	132,9	170,2	78,11
Kujawsko-pomorskie	106,5	0,69	83,0	100,5	82,59
Lubelskie	94,2	0,59	72,7	89,2	81,52
Lubuskie	58,6	0,36	45,2	54,1	83,47
Łódzkie	136,5	0,84	106,1	128,0	82,87
Małopolskie	237,3	1,47	173,1	212,0	81,66
Mazowieckie	368,8	2,59	284,7	396,1	71,86
Opolskie	47,4	0,33	36,6	44,5	82,18
Podkarpackie	97,3	0,64	75,6	91,3	82,80
Podlaskie	57,3	0,35	44,4	54,8	80,94
Pomorskie	152,4	0,95	116,7	149,5	78,05
Śląskie	246,9	1,62	188,3	227,5	82,76
Świętokrzyskie	62,5	0,38	47,7	54,6	87,38
Warmińsko-mazurskie	71,6	0,44	53,8	64,7	83,18
Wielkopolskie	235,6	1,54	185,1	226,4	81,78
Zachodniopomorskie	105,0	0,62	78,3	96,9	80,77

* Aktywni płatnicy składek w ubezpieczeniach emerytalnym i rentowych według stanu na 31 grudnia 2021 r., Portal statystyczny ZUS, dostęp 14.07.2023, www.psz.zus.pl/kategorie/platnicy-skladek/ubezpieczenia-emerytalne-i-rentowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

1,62 mld zł. W województwie tym liczba złożonych wniosków była drugą co do wielkości.

Warto również zauważyć, że procentowy udział płatników składek zwolnionych z obowiązku opłacania składek względem całkowitej liczby aktywnych płatników składek w województwie mazowieckim, mimo największej liczby wniosków oraz najwyższej kwoty umorzonych składek, był najniższy – 71,86%.

Działalność płatników składek po uzyskaniu zwolnienia z obowiązku opłacania składek

W celu ustalenia liczby płatników składek prowadzących działalność po uzyskaniu zwolnienia z obowiązku opłacania składek przeprowadzono analizę składanych do ZUS wyrejestrowań. Uzyskane wyniki wskazują, że na 31 grudnia 2022 r. ponad 1,4 mln płatników składek, którzy otrzymali pomoc w okresie od marca 2020 r. do grudnia 2021 r., nadal prowadziła działalność.

Z kolei liczba płatników składek, którzy złożyli wyrejestrowanie ze wskazaniem zawieszenia lub zakończenia działalności na 31 grudnia 2022 r., wynosiła 302,8 tys., z czego na 31 grudnia 2020 r. – 59,5 tys., a na 31 grudnia 2021 r. – 162,9 tys. Należy przy tym wskazać, że 152,4 tys. z tych podmiotów zawiesiło wykonywanie działalności gospodarczej, co oznacza że na 31 grudnia 2022 r., zakończyło prowadzenie działalności 150,4 tys. płatników składek zwolnionych z obowiązku opłacania składek¹⁹.

Łącznie podmioty wyrejestrowane z ZUS zostały zwolnione z obowiązku opłacania składek na kwotę ponad 766,84 mln zł.

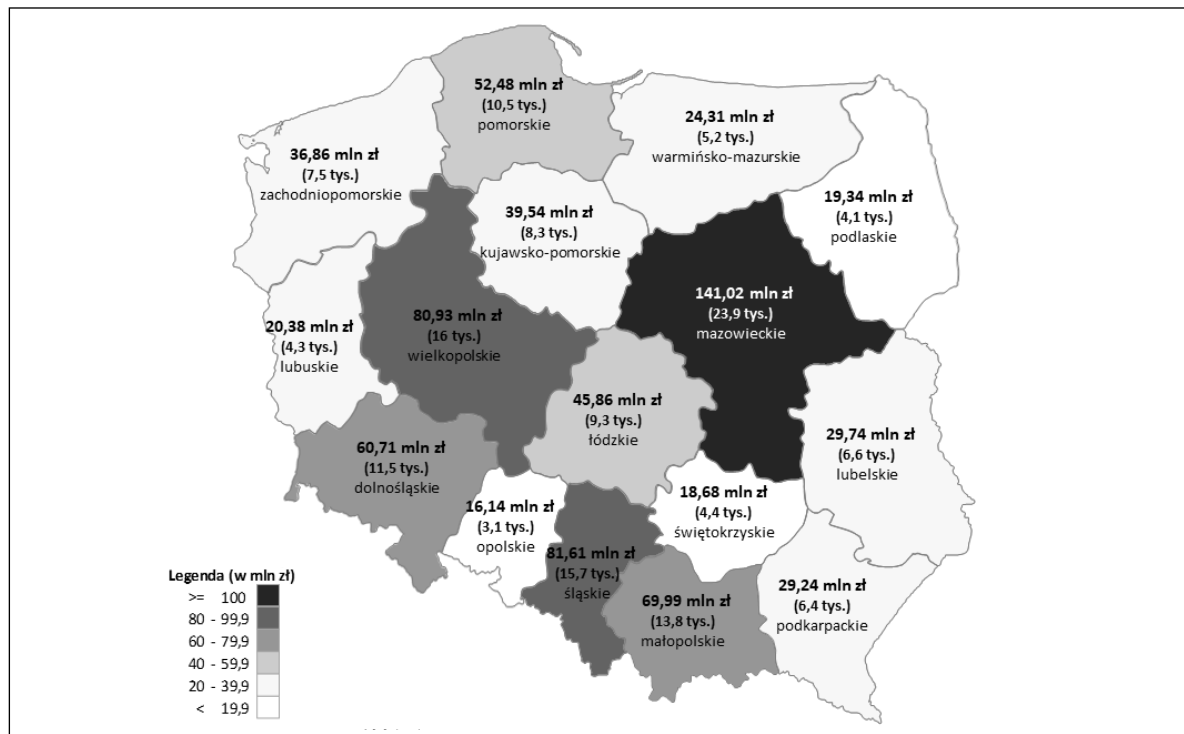
Podział płatników składek, którzy dokonali wyrejestrowania ze względu na województwo wskazuje, że najczęściej podmiotów zakończyło prowadzenie działalności w województwie mazowieckim. Było to 23,9 tys. płatników składek, którym umorzono składki w wysokości 141,02 mln zł. Najmniej na-

¹⁹ Liczba płatników składek, którzy zakończyli prowadzenie działalności na 31 grudnia 2020 r., wynosiła 33,1 tys., a na 31 grudnia 2021 r. – 89,4 tys.

tomiast płatników składek zakończyło działalność w województwie opolskim – 3,1 tys. Zakład Ubezpieczeń Społecznych umorzył tym

płatnikom składki na kwotę 16,14 mln zł. Informacje dotyczące pozostałych województw przedstawia mapa 1.

Mapa 1. Płatnicy składek wyrejestrowani z ubezpieczeń, którzy zakończyli działalność na dzień 31 grudnia 2022 r. w podziale na województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Tabela 2. Płatnicy składek wyrejestrowani z ubezpieczeń, którzy zakończyli działalność na dzień 31 grudnia 2022 r. w odniesieniu do liczby aktywnych płatników składek w podziale na województwa

Województwo	Liczba płatników składek zwolnionych z obowiązku opłacania składek wyrejestrowanych z ubezpieczeń w tys.	Liczba aktywnych płatników składek w tys.*	Udział płatników składek zwolnionych z obowiązku opłacania składek wyrejestrowanych z ubezpieczeń względem aktywnych płatników składek w %
Dolnośląskie	11,5	174,1	6,58
Kujawsko-pomorskie	8,3	100,5	8,29
Lubelskie	6,6	90,8	7,24
Lubuskie	4,3	54,1	7,89
Łódzkie	9,3	129,2	7,23
Małopolskie	13,8	217,5	6,32
Mazowieckie	23,9	402,9	5,93
Opolskie	3,1	44,7	6,97
Podkarpackie	6,4	93,5	6,74
Podlaskie	4,1	55,7	7,37
Pomorskie	10,5	151,4	6,94
Śląskie	15,7	229,7	6,82
Świętokrzyskie	4,4	55,5	7,92
Warmińsko-mazurskie	5,2	64,6	8,00
Wielkopolskie	16,0	228,3	7,01
Zachodniopomorskie	7,5	96,2	7,77

* Aktywni płatnicy składek w ubezpieczeniach emerytalnym i rentowych według stanu na 31 grudnia 2021 r., Portal statystyczny ZUS, dostęp 14.07.2023, www.psz.zus.pl/kategorie/platnicy-skladek/ubezpieczenia-emerytalne-i-rentowe.

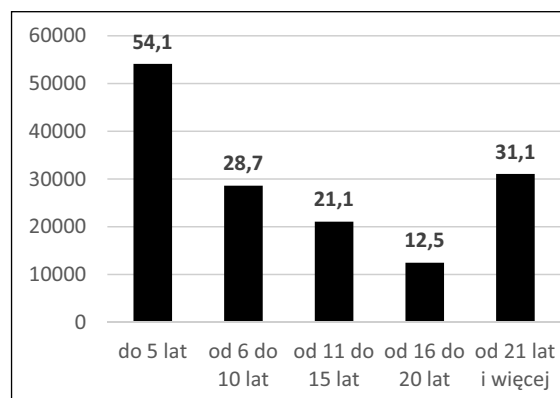
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Procentowy udział płatników składek zwolnionych z obowiązku opłacania składek wyrejestrowanych z ubezpieczeń względem aktywnych płatników składek w żadnym województwie nie przekroczył 10%. Najwięcej płatników składek zwolnionych z obowiązku opłacania składek, którzy na dzień 31 grudnia 2022 r. zakończyli prowadzenie działalności względem aktywnych płatników składek, było w województwie kujawsko-pomorskim (8,29%), a najmniej w województwie mazowieckim (5,93%).

Dokonano także analizy dotychczasowego okresu prowadzonej działalności przez płatników składek, którzy otrzymali zwolnienie z obowiązku opłacania składek, a następnie dokonali wyrejestrowania²⁰. Wyniki wskazują, że największą grupę stanowili płatnicy składek prowadzący działalność nie dłużej niż 5 lat (54,1 tys.), a najmniejszą płatnicy składek prowadzący działalność od 16 do 20 lat (12,5 tys.) – wykres 4.

Wyniki przeprowadzonej analizy dają podstawę do formułowania wstępnych wniosków w zakresie skuteczności udzielonej pomocy w postaci zwolnień z opłacania składek. Wykonywanie działalności kontynuowało na dzień 31 grudnia 2022 r. ponad 82,5% podmiotów, które uzyskały pomoc w takiej formie. Natomiast zaprzestano prowadzenia działalności tylko 8,7% podmiotów, a pozostałe 8,8% zadeklarowało jej zawieszenie. Odsetek płatników składek, którzy zamknęli działalność lub ją zawiesiło nie wydaje się znaczący w kontekście procesów w gospodarce, co może świadczyć o skuteczności udzielonej pomocy i ochronie przed negatywnymi skutkami ograniczeń w prowadzeniu działalności wynikających z obostrzeń.

Wykres 4. *Płatnicy składek ze zwolnieniem z obowiązku opłacania składek w związku z Covid-19 wyrejestrowani na dzień 31 grudnia 2022 r. w podziale na długość prowadzonej działalności, w tys.**

* Analiza uwzględnia 147,3 tys. płatników składek, dla których możliwe było ustalenie okresu prowadzonej działalności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Potwierdzeniem w tym zakresie mogą być również badania, w których przedsiębiorcy oceniali instrumenty pomocowe. Zwolnienie z opłacania składek zostało sklasyfikowane jako najbardziej pomocny instrument²¹. Jednak pełne wnioski wymagałyby dalszych badań z uwzględnieniem w szczególności przyczyn zaprzestania prowadzenia działalności.

Świadczenia postojowe – zagadnienia podstawowe w zakresie warunków uzyskania

Świadczenie postojowe było wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych osobie prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą lub wykonującej umowę cywilnoprawną przy spełnieniu warunków określonych w ustawie o Covid-19²².

²⁰ W analizie nie uwzględniono płatników składek, którzy zawiesili wykonywanie działalności gospodarczej.

²¹ Katarzyna Dębowska, Urszula Klosiewicz-Górecka, Anna Szymańska, Piotr Ważniewski, Katarzyna Zybortowicz oraz współpraca: Michał Gniazdowski, Andrzej Kubisiak, Krzysztof Kutwa, Jakub Rybacki, *Tarcza Antykryzysowa... Koło ratunkowe dla firm i gospodarki?* (Warszawa: Polski Instytut Ekonomiczny, 2021), 36–37, dostęp 18.05.2023, https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2021/09/PIE-Raport_Tarcze-antykryzysowe.pdf. Zwolnienie z opłacania składek zostało sklasyfikowane wśród wszystkich badanych instrumentów pomocowych na pierwszym miejscu ze średnią ocen 3,63. Oceny były przyznawane w skali 5-stopniowej, gdzie 1 oznaczało, że instrument nie pomógł istotnie, a 5 – że instrument był zdecydowanie pomocny.

²² Szerzej na temat warunków, jakie należało spełnić do przyznania świadczenia postojowego: Michał Barański, „Rozdział 2. Przepisy szczegółowe”, w: *Tarcza antykryzysowa 1.0–3.0. Szczegółne rozwiązania w prawie pracy, prawie urzędniczym i prawie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, red. Krzysztof Wojciech Baran (Warszawa: Wolters Kluwer Polska, 2020), 242 i nast.; Adam Bartosiewicz, *Tarcza antykryzysowa*, 138; Mariusz Pigulski i in., *Place w firmie 2020*, 9.

Kolejne tarcze antykryzysowe wprowadzały świadczenia postojowe dla kolejnych grup uprawnionych, które musiały spełnić warunki określone w danym wniosku o to świadczenie. Osoby fizyczne ze wsparcia mogły skorzystać na podstawie następujących wniosków:

- 1) RSP-C – składanego przez zleceniodawcę lub zamawiającego o świadczenie postojowe dla osób, które wykonują umowy cywilnoprawne²³ w wysokości do 1300 zł lub 2080 zł²⁴ (jednokrotnie, art. 15zq ustawy o Covid-19);
- 2) RSP-CZ – składanego przez zleceniobiorcę o świadczenie postojowe dla osób, które wykonują umowę zlecenia w wysokości 1300 zł lub 2080 zł (jednokrotnie, art. 15zsa ustawy o Covid-19);
- 3) RSP-CK – o kontynuację świadczenia dla osób, które wykonują umowy cywilnoprawne w wysokości do 1300 zł lub 2080 zł (maksymalnie dwa razy, art. 15zr ustawy o Covid-19);
- 4) RSP-CD6 – o jednorazowe dodatkowe świadczenie postojowe dla osób wykonujących umowy cywilnoprawne w określonych przepisami branżach w wysokości do 1300 zł lub 2080 zł (jednokrotnie, art. 15zs³ ustawy o Covid-19).

Natomiast prowadzący działalność mogli skorzystać z pomocy w formie świadczenia postojowego na podstawie następujących wniosków:

- 1) RSP-D – o świadczenie postojowe dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w wysokości 1300 zł lub 2080 zł²⁵ (jednokrotnie, art. 15zq ustawy o Covid-19);

- 2) RSP-DK – o kontynuację wypłaty świadczenia postojowego dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w wysokości 1300 zł lub 2080 zł (maksymalnie dwa razy, art. 15zr ustawy o Covid-19);
- 3) RSP-DB – o świadczenie postojowe dla agentów turystycznych, pilotów wycieczek i przewodników turystycznych w wysokości 2080 zł (branżowe, jednokrotnie, art. 15zq ustawy o Covid-19);
- 4) RSP-DD – o dodatkowe świadczenie postojowe w wysokości 1300 zł lub 2080 zł (branżowe, jednokrotnie, art. 15zs¹ ustawy o Covid-19) oraz kontynuacja (maksymalnie dwukrotnie);
- 5) RSP-DD6 – o jednorazowe dodatkowe świadczenie postojowe dla osób prowadzących pozarolniczą działalność w wysokości 1300 zł lub 2080 zł (branżowe, art. 15zs² ustawy o Covid-19);
- 6) RSP-DD7 – o świadczenie postojowe prowadzących pozarolniczą działalność w określonych przepisami branżach w wysokości 1300 zł lub 2080 zł (maksymalnie sześć razy²⁶);
- 7) RSP-SK – o świadczenie postojowe dla płatników prowadzących sklepiki szkolne w wysokości 2080 zł (maksymalnie pięć razy, art. 15zs⁴ ustawy o Covid-19).

W okresie od marca 2020 r. do grudnia 2021 r. do ZUS wpłynęło ponad 3,8 mln wniosków o świadczenie postojowe, z czego do dnia 31 grudnia 2021 r. wypłaconych zostało ponad 3,2 mln świadczeń na łączną kwotę prawie 6,49 mld zł.

²³ Zgodnie z art. 15zq ust. 1 pkt 2 ustawy o Covid-19 umową cywilnoprawną są: umowa agencyjna, umowa zlecenia, inna umowa o świadczenie usług, do której zgodnie z ustawą z 23.04.1964 – Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowa o dzieło.

²⁴ Świadczenie postojowe wynosiło 2080 zł, przy czym jeśli suma przychodów z umów cywilnoprawnych w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym składany był wniosek o świadczenie postojowe, wynosiła do 1300 zł (mniej niż 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2020 r.), to świadczenie przysługiwało w wysokości sumy wynagrodzeń z tych umów.

²⁵ Świadczenie w wysokości 1300 zł wypłacane było przedsiębiorcy, który rozliczał podatek na zasadach karty podatkowej i był zwolniony z opłacania podatku VAT. Elżbieta Młynarska-Welpa, „Rozdział VI. Świadczenia postojowe w praktyce”, w: *Pomoc dla pracodawcy w sprawach pracowniczych w dobie kryzysu. Tarcza antykryzysowa, prawo pracy, RODO, ZUS, PIT*, red. Łukasz Prasolek (Warszawa: C.H. Beck, 2020), 155.

²⁶ Przyznawane na podstawie: rozporządzenia z 19.01.2021, rozporządzenia z 26.02.2021, rozporządzenia Rady Ministrów z 16.04.2021 zmieniającego rozporządzenie w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii Covid-19 (Dz.U., poz. 713) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 20.12.2021 zmieniającego rozporządzenie w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii Covid-19 (Dz.U., poz. 2371).

Ponad 82% złożonych wniosków o świadczenia postojowe to wnioski, które zostały złożone przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą. Dlatego też w artykule zaprezentowano wyniki analiz dla tej grupy podmiotów korzystających ze świadczeń postojowych.

Skala udzielonej pomocy w postaci świadczenia postojowego dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą

W okresie od marca 2020 r. do grudnia 2021 r. do ZUS wpłynęło ponad 2,7 mln wniosków o świadczenie postojowe dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą. Najwięcej złożonych zostało wniosków o symbolu RSP-DK, na którym osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą mogły wystąpić o kontynuację wypłaty świadczenia postojowego. Wnioski te stanowią 48% wszystkich wniosków o świadczenie postojowe dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą. Na podstawie złożonych wniosków o symbolu RSP-DK ZUS wypłacił świadczenia postojowe w wysokości 2,6 mld zł.

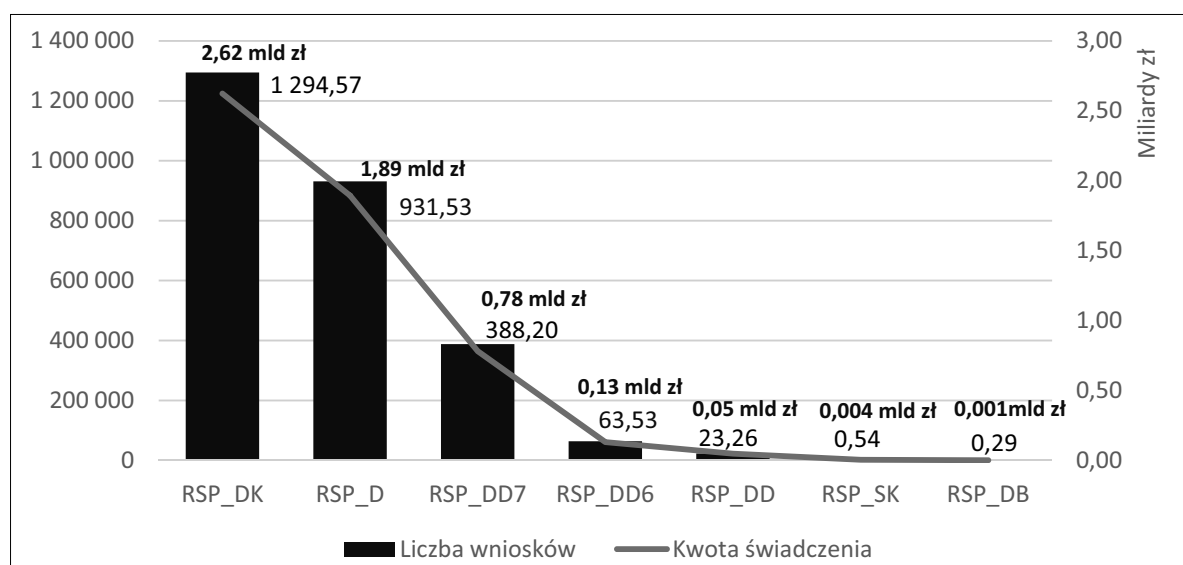
Najmniej wniosków o świadczenie postojowe dla tej grupy zostało złożonych na wniosku o symbolu RSP-DB, na których podstawie ZUS wypłacił świadczenia postojowe w wysokości 607,4 tys. zł. Informacje dotyczące liczby poszczególnych wniosków i kwot świadczeń wypłaconych na ich podstawie prezentuje wykres 5.

Kwota wypłaconych świadczeń postojowych dla prowadzących działalność była natomiast największa za okres od maja do lipca 2020 r. – prawie 3,36 mld zł. Stanowi to 61,38% wszystkich wypłaconych świadczeń postojowych w latach 2020–2021, których kwota wyniosła ponad 5,48 mld zł. Informację o wypłatach świadczeń dla prowadzących działalność w poszczególnych miesiącach przedstawia wykres 6.

Analiza wniosków o świadczenie postojowe dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w podziale na województwa²⁷ wykazała, że najczęściej takich osób pochodziło z województwa mazowieckiego – 147 tys., a najmniej z województwa opolskiego – 19,2 tys. (tabela 3).

Z danych tabeli 3 wynika, że kwota wypłaconych świadczeń była najwyższa w województwie mazowieckim – prawie 840 mln zł.

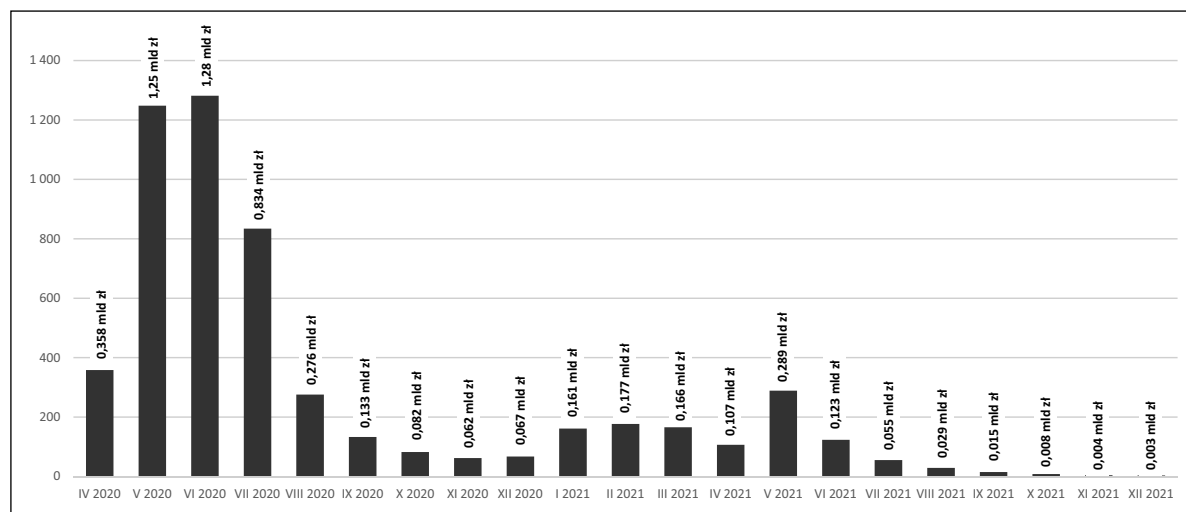
Wykres 5. Liczba złożonych wniosków dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą (w tys.) i kwota wypłaconego świadczenia postojowego (w mld zł) w okresie od marca 2020 r. do grudnia 2021 r. w podziale na typ wniosku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

²⁷ Analizę przeprowadzono na podstawie kodu pocztowego osoby wnioskującej.

Wykres 6. Kwota wypłaconych świadczeń postojowych w okresie od kwietnia 2020 r. do grudnia 2021 r. dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w podziale na miesiąc wypłaty, w mld zł

Źródło: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Tabela 3. Świadczenia postojowe wypłacone za okres od marca 2020 r. do grudnia 2021 r. według województw

Województwo	Liczba osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w tys.*	Liczba złożonych wniosków w tys.**	Kwota wypłaconych świadczeń postojowych w mln zł
Dolnośląskie	72,3	204,7	414,27
Kujawsko-pomorskie	46,6	129,6	263,09
Lubelskie	40,2	113,2	230,27
Lubuskie	26,0	71,8	145,55
Łódzkie	57,3	160,7	325,44
Małopolskie	101,2	299,4	607,47
Mazowieckie	147,0	415,9	839,56
Opolskie	19,2	53,2	108,59
Podkarpackie	44,2	123,9	253,87
Podlaskie	24,5	67,9	137,10
Pomorskie	67,4	189,3	383,39
Śląskie	98,6	281,9	573,70
Świętokrzyskie	28,9	81,7	167,41
Warmińsko-mazurskie	30,2	85,3	172,43
Wielkopolskie	101,6	288,4	577,40
Zachodniopomorskie	44,1	125,3	252,02

* Łączna liczba osób prowadzących działalność wynosi 956 tys., ponieważ jeden wnioskodawca mógł wskazać różne adresy w każdym ze składanych wniosków. Nie ustalono województwa dla 6,8 tys. osób.

** Dla 14,6 tys. wniosków nie ustalono kodu pocztowego dla przypisania do województwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Natomiast drugim co do wartości udzielonej pomocy w postaci świadczeń postojowych dla prowadzących działalność gospodarczą było województwo małopolskie. Łączna kwota wypłaconych świadczeń w tym województwie wyniosła ponad 607 mln zł. Należy podkreślić, że kwota wypłaconych świadczeń w żadnym z województw nie była niższa niż 100 mln zł.

Działalność płatników składek po uzyskaniu świadczenia postojowego dla osób prowadzących działalność

W celu ustalenia liczby płatników składek prowadzących działalność po uzyskaniu świadczenia postojowego przeprowadzono analizę składanych do Zakładu Ubezpieczeń

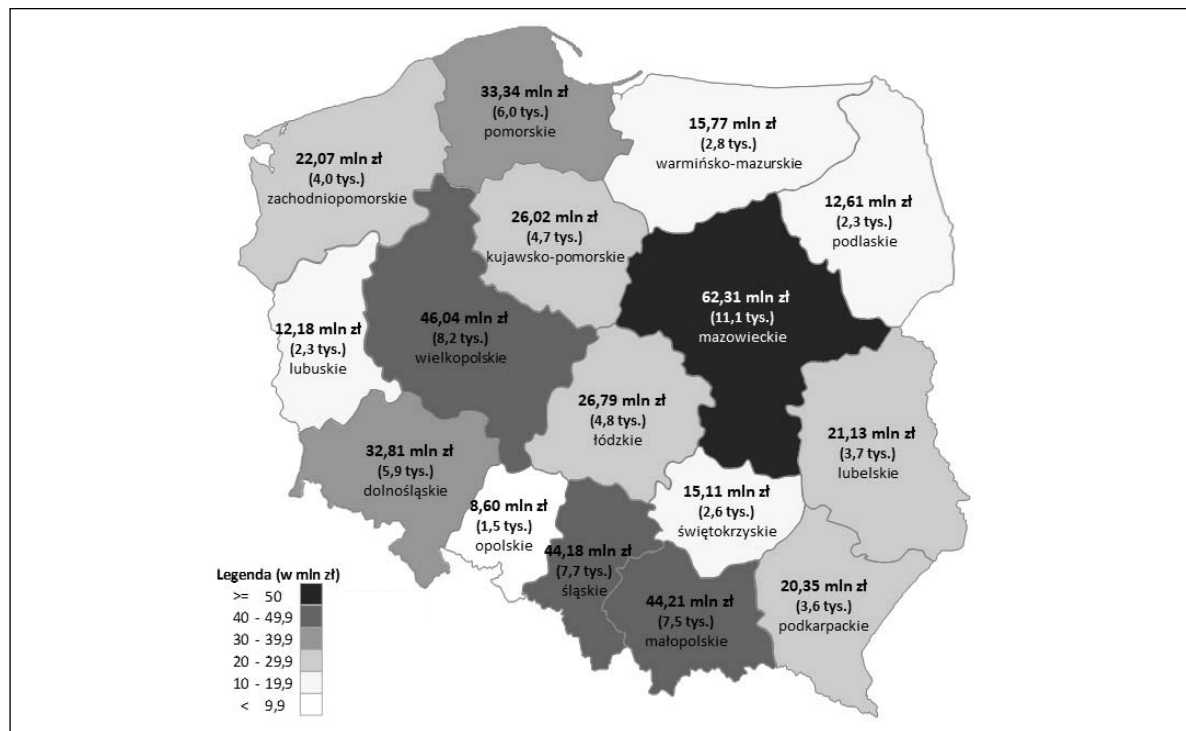
Społecznych wyrejestrowań. Uzyskane wyniki wskazują, że na 31 grudnia 2022 r. prawie 770 tys. płatników składek, którzy uzyskali świadczenie postojowe, nadal prowadziło działalność. Liczba płatników składek, którzy złożyli wyrejestrowanie ze wskazaniem zawieszenia lub zakończenia działalności na 31 grudnia 2022 r., wynosiła prawie 185,6 tys., z czego na 31 grudnia 2020 r. – 32,5 tys. płatników składek, a na 31 grudnia 2021 r. – 95,3 tys.

Uwzględniając fakt zgłoszenia zawieszenia działalności przez 107,0 tys. płatników składek można stwierdzić, że na 31 grudnia 2022 r. 78,5 tys. płatników składek, którzy otrzymali świadczenie postojowe jako osoby prowadzące działalność gospodarczą, zakończyło jej prowadzenie²⁸. Łącznie podmioty wyrejestrowane z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych otrzymały świadczenie postojowe na kwotę ponad 444,16 mln zł.

Podział płatników składek, którzy dokonali wyrejestrowania ze względu na województwo wskazuje, że najczęściej podmiotów zakończyło prowadzenie działalności gospodarczej w województwie mazowieckim – 11,1 tys. ZUS wypłacił tym płatnikom świadczenia postojowe w wysokości 62,31 mln zł. Najmniej podmiotów zakończyło swoją działalność w województwie opolskim – 1,5 tys., a kwota wypłaconych świadczeń wyniosła 8,60 mln zł (mapa 2).

Procentowy udział płatników składek, którzy otrzymali świadczenie postojowe i zostali wyrejestrowani z ubezpieczeń względem aktywnych płatników składek w żadnym województwie nie przekroczył 5%. Najwięcej płatników składek, którzy na dzień 31 grudnia 2022 r. zakończyli prowadzenie działalności względem aktywnych płatników składek było z województwa świętokrzyskiego – 4,67%, a najmniej z województwa mazowieckiego – 2,76%.

Mapa 2. Płatnicy składek wyrejestrowani z ubezpieczeń, którzy zakończyli działalność na dzień 31 grudnia 2022 r. w podziale na województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

²⁸ Liczba płatników składek, którzy zakończyli prowadzenie działalności na 31 grudnia 2020 r., wynosiła 15,3 tys., a na 31 grudnia 2021 r. – 47,1 tys.

Tabela 4. *Płatnicy składek wyrejestrowani z ubezpieczeń, którzy zakończyli działalność na dzień 31 grudnia 2022 r. w odniesieniu do liczby aktywnych płatników składek w podziale na województwa*

Województwo	Liczba płatników składek, którzy otrzymali świadczenie postojowe i zostali wyrejestrowani z ubezpieczeń w tys.	Liczba aktywnych płatników składek w tys.*	Udział płatników składek, którzy otrzymali świadczenie postojowe i zostali wyrejestrowani z ubezpieczeń względem aktywnych płatników składek w %
Dolnośląskie	5,9	174,1	3,36
Kujawsko-pomorskie	4,7	100,5	4,62
Lubelskie	3,7	90,8	4,08
Lubuskie	2,3	54,1	4,30
Łódzkie	4,7	129,2	3,67
Małopolskie	7,5	217,5	3,46
Mazowieckie	11,1	402,9	2,76
Opolskie	1,5	44,7	3,38
Podkarpackie	3,6	93,5	3,83
Podlaskie	2,3	55,7	4,05
Pomorskie	6,0	151,4	3,93
Śląskie	7,7	229,7	3,35
Świętokrzyskie	2,6	55,5	4,67
Warmińsko-mazurskie	2,8	64,6	4,40
Wielkopolskie	8,2	228,3	3,58
Zachodniopomorskie	4,0	96,2	4,16

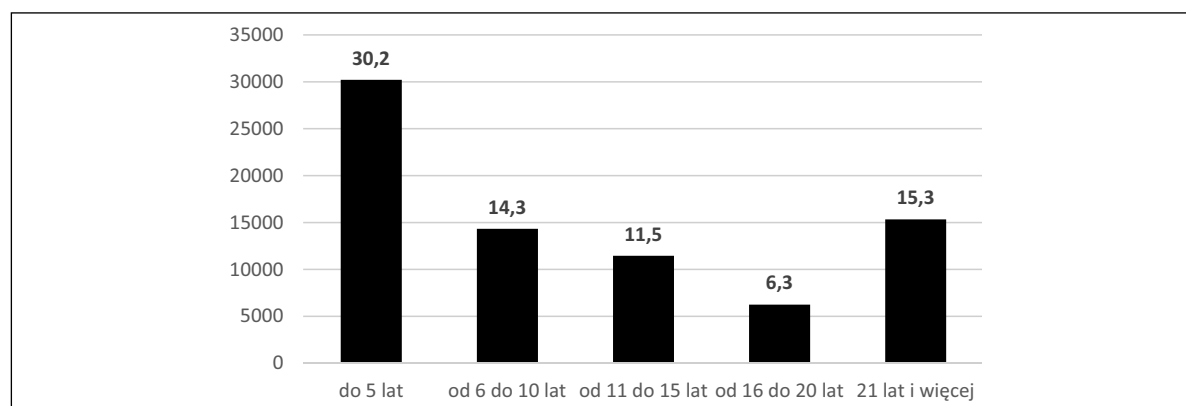
* Aktywni płatnicy składek w ubezpieczeniach emerytalnym i rentowych według stanu na 31 grudnia 2022 r., Portal statystyczny ZUS, dostęp 14.07.2023, www.psz.zus.pl/kategorie/platnicy-skladek/ubezpieczenia-emerytalne-i-rentowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W ramach badania przeprowadzono również analizę, uwzględniając dotychczasowy okres prowadzonej działalności przez płatników składek, którzy otrzymali świadczenie postojowe. Największa grupa podmiotów, którym ZUS wypłacił to świadczenie, a następnie złożyły dokument wyrejestrowujący²⁹, to płatnicy składek prowadzący działalność nie dłużej niż 5 lat – 30,2 tys. Najmniejszą

grupę stanowili płatnicy składek prowadzący działalność od 16 do 20 lat – 6,3 tys. (wykres 7).

Wyniki przeprowadzonej analizy dają podstawę do formułowania wstępnych wniosków dotyczących skuteczności udzielanej pomocy w postaci świadczeń postojowych dla osób prowadzących działalność. Wykonywanie działalności kontynuowało na dzień 31 grudnia

Wykres 7. *Płatnicy składek wyrejestrowani z ubezpieczeń na dzień 31 grudnia 2022 r. w podziale na długość prowadzonej działalności, w tys.**

* Analiza uwzględnia 77,6 tys. płatników składek, dla których możliwe było ustalenie okresu prowadzonej działalności. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

²⁹ W analizie nie uwzględniono płatników składek, którzy zawiesili wykonywanie działalności gospodarczej.

2022 r. 80,4% podmiotów, które uzyskały pomoc w takiej formie. Natomiast zaprzestano prowadzenia działalności tylko 8,3% podmiotów, a pozostałe 11,3% zadeklarowało jej zawieszenie. Wydaje się, że są to liczby odzwierciedlające naturalne procesy w gospodarce, co może świadczyć o skuteczności udzielonej pomocy i ochronie przed negatywnymi skutkami ograniczeń w prowadzeniu działalności wynikających z obostrzeń.

Potwierdzeniem w tym zakresie mogą być również przytaczane wcześniej badania, w których przedsiębiorcy oceniali instrumenty pomocowe. Świadczenia postojowe zostały sklasyfikowane w pierwszej dziesiątce najbardziej pomocnych instrumentów³⁰. Jednak pełne wnioski wymagałyby dalszych badań z uwzględnieniem w szczególności przyczyn zaprzestania prowadzenia działalności.

Zakończenie

Pandemia Covid-19 okazała się bardzo dużym wyzwaniem dla współczesnego świata, zagrażając społeczeństwu przede wszystkim w wymiarze zdrowotnym, ale również gospodarczym. Zakład Ubezpieczeń Społecznych realizował większość rozwiązań w ramach rządowego pakietu pomocowego.

W artykule zawarto informacje o wsparciu finansowym realizowanym przez ZUS na podstawie wniosków o zwolnienie z obowiązku opłacania składek oraz świadczenie postojowe, składanych dla prowadzących działalność w okresie od marca 2020 r. do grudnia 2021 r.

Kwota udzielonego wsparcia w tym okresie wyniosła prawie 21 mld zł.

Celem artykułu była także prezentacja wyników przeprowadzonych analiz dotyczących dalszego prowadzenia działalności po uzyskaniu wsparcia w postaci zwolnienia z opłacania składek oraz świadczenia postojowego dla prowadzących działalność. W tym zakresie jako wyznacznik przyjęto prowadzenie działalności przez wskazane podmioty w dniu 31 grudnia 2022 r. W obu formach pomocy ponad 90% płatników składek kontynuowało działalność. Płatnicy składek, którzy wyrejestrowali się w związku z zaprzestaniem prowadzenia działalności, stanowili 8,7% ogółu płatników składek ze zwolnieniem z obowiązku opłacania składek oraz 8,3% ogółu płatników składek ze świadczeniem postojowym.

Podsumowując można stwierdzić, że przeprowadzona analiza może być wstępem do dalszych prac nad tym zagadnieniem w przyszłości. Uplłynął zbyt krótki czas, aby wyciągnąć jednoznaczne wnioski o wpływie udzielonej pomocy w ramach tarcz antykryzysowych.

Niemniej jednak w literaturze przedmiotu pojawiają się opinie na temat korzystnego wpływu pomocy państwa na zachowania przedsiębiorców. Według M. Bieniek-Majki napływające po IV kwartale 2020 r. informacje z GUS wskazywały, że w Polsce udało się w warunkach pierwszego uderzenia wirusa utrzymać znaczną część przedsiębiorstw, a dzięki różnym udogodnieniom wielu przedsiębiorców ocalało swoje firmy³¹.

BIBLIOGRAFIA/REFERENCES

- Barański Michał. „Rozdział 2. Przepisy szczegółowe”. W: *Tarcza antykryzysowa 1.0–3.0. Szczególne rozwiązania w prawie pracy, prawie urzędniczym i prawie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, red. Krzysztof Wojciech Baran, Warszawa: Wolters Kluwer Polska, 2020.
- Bartosiewicz Adam. *Tarcza antykryzysowa. Szczególne rozwiązania w prawie podatkowym, rozliczeniach ZUS i wybranych aspektach prawa pracy związane z Covid-19*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska, 2020.

³⁰ Katarzyna Dębowska i in., *Tarcza Antykryzysowa*, 36–37. Wśród wszystkich badanych instrumentów pomocowych świadczenia postojowe zostały sklasyfikowane na 10 miejscu ze średnią ocen 3,39. Oceny były przyznawane w skali 5-stopniowej, gdzie 1 oznaczało, że instrument nie pomógł istotnie, a 5 – że instrument był zdecydowanie pomocny.

³¹ Maryla Bieniek-Majka, „Decyzje polskich przedsiębiorców w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej w czasie pandemii Covid-19”, w: *Gospodarka i społeczeństwo wobec zagrożeń pandemią Covid-19*, red. Mirosław Geise, Marcin Skinder, Agnieszka Szczepkowska-Flis (Bydgoszcz: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, 2021), 119. Autorka dokumentuje swoje wnioski m.in. na podstawie przeprowadzonej analizy liczby wniosków złożonych w systemie CEIDG w 2020 r. w relacji do 2019 r. Stopniowe znoszenie restrykcji w maju 2020 r. wskazuje na widoczną poprawę nastrojów wśród przedsiębiorców i stopniowe wznawianie działalności, co można również łączyć z okresem przyznania największej pomocy finansowej przez ZUS.

- Bieniek-Majka Maryla. *Decyzje polskich przedsiębiorców w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej w czasie pandemii Covid-19*. W: *Gospodarka i społeczeństwo wobec zagrożenia pandemią Covid-19*, red. Mirosław Geise, Marcin Skinder, Agnieszka Szczepkowska-Flis. Bydgoszcz: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, 2021.
- Borski Maciej. „Uwagi ogólne”. W: *Tarcza antykryzysowa 1.0–3.0. Szczególne rozwiązania w prawie pracy, prawie urzędniczym i prawie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, red. Krzysztof Wojciech Baran. Warszawa: Wolters Kluwer Polska SA, 2020.
- Dębkowska Katarzyna, Urszula Klosiewicz-Górecka, Anna Szymańska, Piotr Ważniewski, Katarzyna Zybortowicz oraz współpraca: Michał Gniazdowski, Andrzej Kubisiak, Krzysztof Kutwa, Jakub Rybacki. *Tarcza Antykryzysowa... Koło ratunkowe dla firm i gospodarki?* Warszawa: Polski Instytut Ekonomiczny, 2021. Dostęp 18.05.2023. https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2021/09/PIE-Raport_Tarcze-antykryzysowe.pdf.
- Druk nr 299 – Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw. Dostęp 3.06.2023. www.sejm.gov.pl.
- Jaworska Katarzyna. „Rozdział 4. Przepisy przejściowe i końcowe”. W: *Tarcza antykryzysowa 1.0–3.0. Szczególne rozwiązania w prawie pracy, prawie urzędniczym i prawie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, red. Krzysztof Wojciech Baran. Warszawa: Wolters Kluwer Polska SA, 2020.
- Jaworska Katarzyna. „Rozdział 4. Przepisy przejściowe i końcowe”. W: *Tarcza antykryzysowa 1.0–4.0. Ustawa o dodatku solidarnościowym i inne regulacje. Szczególne rozwiązania w prawie pracy, prawie urzędniczym i prawie ubezpieczeń społecznych związane z Covid-19. Komentarz*, red. Krzysztof Wojciech Baran. Warszawa: Wolters Kluwer Polska, 2020.
- Młynarska-Welpa Elżbieta. „Rozdział VI. Świadczenia postojowe w praktyce”. W: *Pomoc dla pracodawcy w sprawach pracowniczych w dobie kryzysu. Tarcza antykryzysowa, prawo pracy, RODO, ZUS, PIT*, red. Łukasz Prasolek. Warszawa: C.H. Beck, 2020.
- Pigulski Mariusz, Majkowski Bogdan, Maciej Karpiński, Michał Culepa, Mariusz Kusion, Sławomir Liżewski. *Płace w firmie 2020*. Warszawa: Wiedza i Praktyka sp. z o.o., 2020.
- Portal statystyczny ZUS. Dostęp 17.05.2023. www.psz.zus.pl/kategorie/platnicy-skladek/ubezpieczenia-emerytalne-i-rentowe.
- Uścińska Gertruda. „Finansowanie systemu ubezpieczeń społecznych w kontekście wyzwań rynku pracy i zmian demograficznych”. W: *Wybrane zagadnienia współczesnej polityki społecznej – między nauką a praktyką*, red. Elżbieta Bojanowska, Gertruda Uścińska. Warszawa: IPiSS, 2021.

STRONY INTERNETOWE/WEBSITE

- www.pie.net.pl/wp-content/uploads/2021/09/PIE-Raport_Tarcze-antykryzysowe.pdf
www.sejm.gov.pl

AKTY PRAWNE/LEGAL ACT

- Ustawa z 2.03.2020 o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. t.j. Dz.U. 2021, poz. 2095, z późn. zm.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 19.01.2021 w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii Covid-19. Dz.U., poz. 152.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 26.02.2021 w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii Covid-19. Dz.U., poz. 371.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 16.04.2021 zmieniające rozporządzenie w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii Covid-19. Dz.U., poz. 713.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 20.12.2021 zmieniające rozporządzenie w sprawie wsparcia uczestników obrotu gospodarczego poszkodowanych wskutek pandemii Covid-19. Dz.U., poz. 2371.